

De groene schuld

Ze is door Natuurmonumenten uitgeroepen tot Groenste Politicus van 2011, terwijl ze nog maar een jaar in de Tweede Kamer zit. D66-politica Stientje van Veldhoven (1973) diende het afgelopen jaar vele moties en amendementen voor natuur en landschap in, maar zit inmiddels ook helemaal in het klimaat- en energiebeleid. “Het natuurdeel van mijn portefeuille verdient veel aandacht, omdat dit kabinet afbraakbeleid voert op dat terrein. Dat betekent dat er een grote opgave ligt om tot iets anders te komen.”

HET DILEMMA: Persoonlijke dadendrang binnen regeringen levert een voortdurend wisselend beleid op, terwijl duurzame ontwikkeling nu juist zo gebaat is bij afspraken die niet gebonden zijn aan de kleur van een kabinet, maar voor lange tijd in marmer gebeiteld staan.

✦ TEKST ASTRID VAN UNEN ✦ FOTOGRAFIE ANNE HAMERS

In vliegende vaart begon ze vorig jaar op 17 juni als lid van de Tweede Kamerfractie van D66. Daarvoor leidde ze het programma Zuidvleugel Randstad op het ministerie van Economische Zaken. Ze was onder meer zes jaar diplomaat bij de EU in Brussel en nu houdt ze zich in Den Haag bezig met klimaat en energie, milieu, landbouw, visserij, dierenwelzijn, water, luchtvaart en scheepvaart. Inmiddels is Stientje van Veldhoven veertien amendementen en moties op het gebied van natuur en landschap verder. “Je hebt allemaal zo je portefeuille, maar ik denk dat ik met name zo actief ben geworden op natuur, omdat het kabinet op dit terrein zo’n afbraakbeleid voert”, zegt ze. “Dat betekent dat er een grote opgave ligt om tot iets anders te komen.” Van Veldhoven sprak in haar allereerste Kamerspeech over de verkoop van giftige dioxinepaling. Dat leidde tot een wetsvoorstel dat de vangst van paling in alle vervuilde gebieden verbiedt. Ze maakt zich hard voor het nakomen van internationale afspraken over natuur, inclusief de ontpoldering van de Hedwigepolder, waarbij ze er op wijst, dat het niet nakomen van deze internationale afspraken Nederland veel geld kan gaan kosten. Haar inzet leidde er mede toe dat het kabinet besloot om het Kierbesluit toch uit te voeren, ondanks dat in het Regeerakkoord was afgesproken dit niet te doen. Verder regelde ze meer geld voor agrarisch natuurbeheer uit het Europees landbouwbeleid. Toch is ze verrast over de uitverkiezing door Natuurmonumenten tot Groenste Politicus van het jaar. “Nee, ik had het niet verwacht. Mijn portefeuille, waar ik zelf om heb gevraagd, was voor mij

nieuw. Dankzij goede medewerkers en veel mensen uit het veld heb ik mij de onderwerpen snel eigen kunnen maken.”

Ze is fel op het kabinetsbeleid. Eén van de misvattingen waar ze tegenaan loopt: “Dit kabinet zegt: de natuur moet meer van de mensen worden, en daarom moeten we het natuurbeleid decentraliseren. Dat is geen logisch gevolg. De natuur is een collectief goed. De stand van zaken op de Veluwe is ook voor de Limburgers belangrijk en de Waddeneilanden zijn ook van belang voor de Zeeuwen. Natuur dicht bij de mens brengen, daar moet je zeker aandacht aan besteden. Maar natuurbeleid moet je op rijksniveau vaststellen. Daar moeten de doelen geformuleerd worden. Niet op elke millimeter, maar wel in grote lijnen. Vervolgens kun je de meest optimale realisatie overlaten aan provincies en gemeenten.”

Ook juridisch gezien is Nederland verplicht tot een centraal natuurbeleid, stelt Van Veldhoven. “Nederland is als lidstaat van de EU verplicht zijn doelen te halen. Als we decentraliseren, lopen we dus een financieel risico, want overzicht ontbreekt. Wanneer we onze doelen niet halen, betekent dat boetes die wel op kunnen lopen tot 300 duizend euro per dag. Frankrijk heeft net een boete van 60 miljoen euro gekregen omdat de regering onvoldoende inspanningen had geleverd voor behoud van een bepaald natuurgebied. De EU-afspraken zijn er om de unieke natuur in elk land in stand te houden. En terecht. Als wij willen dat China de panda’s voor uitsterven behoedt, dan moeten wij goed zorgen voor onze delta. Voor wat hoort wat.”

Als kind groeide ze op in Waardenburg, bij Zaltbommel, met een grote tuin aan de achterdeur en de uiterwaarden om zich heen. “Ik ben echt met natuur opgegroeid en probeer dit mijn eigen twee kinderen mee te geven. De uiterwaarden zijn natuurlijk fantastisch, omdat ze met enige regelmaat onderlopen en je verrassen. We wonen nu in Rijswijk, in een groene omgeving, waar de bossen dichtbij zijn en in het herfst de paddenstoelen groeien. Het is een plek van ruimte en schoonheid.”

Tweede Kamerlid voor D66 Stientje van Veldhoven werd in juni door Natuurmonumenten verkozen tot Groenste Politicus van het Jaar. Ze won een wisseltrofee in de vorm van een groene Kamerzetel.

De ondernemer “Dit kabinet staat geen droom of visie voor”

Het regeerakkoord dat vorig jaar is afgesproken geeft ruimte om het meest duurzame kabinet aller tijden te worden. Dat stelt Tendris-directeur Ruud Koorstra. “In het akkoord is volledige ruimte opgenomen om duurzaamheid te implementeren”, zegt hij, “maar toch gebeurt het niet.” Oorzaken: “De PVV houdt het kabinet in een houdgreep, die wil niks van groen weten. Daarnaast is de grootste regeringspartij VVD intern verdeeld. Daar lopen nog te veel mensen die de oude economie aanhangen. En ten slotte helpt de opstelling van de linkse partijen niet mee.”

Met andere woorden: een kabinet kan wel mooie langetermijndoelen stellen, maar dan moeten die wel worden uitgevoerd. Koorstra geeft een concreet voorbeeld. “Eigen energie opwekken is belangrijk, zowel voor de verplichte toename van duurzame energie als voor de economie, want dit betekent meer werkgelegenheid. De regering stelt op dit onderwerp topteam met deskundigen samen, en zet daar wijze mannen uit de oude industrie aan het hoofd. Hun conclusie is vooral innoveren en niet implementeren. Dat is verkeerd, het moet juist andersom! We lopen daardoor mijlen achter op de ons omringende landen, die er allang vandoor zijn met onze kennis.”

Koorstra werd in de aanloop naar de Provinciale Staten- en Eerste Kamerverkiezing benaderd met de vraag of hij zich verkiesbaar voor de Eerste Kamer wilde stellen. Hij zou daarmee met één stem het verschil kunnen maken op essentiële, duurzame onderwerpen. Koorstra had er wel zin in, en begreep uit gesprekken dat er meer goedwillende heren in het kabinet rondlopen, die met de oude garde moeten dealen en wheelen. “Ook Mark Rutte gaf aan veel te voelen voor duurzaamheid. Hij zei: ‘Ik zit klem, in een impasse. Je kunt ons helpen.’ Ik ben het niet geworden, nee. Had wel veel stemmen, maar niet genoeg.”

Helaas, want hij had wel wat kunnen betekenen. “Ik hoor nu steeds over 18 miljard bezuinigen, over buitenlanders en integratie. En niemand zegt: ‘Dit is de wereld die we willen hebben en dat gaan we op de volgende manier bereiken.’ Wat het kabinet doet is het handhaven van huisregels op een zinkend schip. Er is geen droom of visie, want niemand durft z’n nek uit te steken. Bang om voor luchtftietser uitgemaakt te worden. Maar we kunnen zo niet doorgaan. Het roer moet om en de regering moet het lef krijgen om een nieuwe situatie te creëren.”

r.koorstra@tendris.nl

Stientje van Veldhoven: “Dit kabinet laat zich zo voorstaan op financieel verantwoord beleid, maar het schuift met groot gemak de groene schuld vooruit.”

- **Reden temeer voor Van Veldhoven** om zich druk te maken over de 60 procent bezuinigingen die het kabinet voor de regeringsperiode van vier jaar heeft geformuleerd. Natuurorganisaties vrezen verwaarlozing van de toch al schaarse natuur in Nederland. “Wat betreft de bestaande natuur heb ik nog wel enige hoop dat we meer geld voor beheer zullen kunnen regelen”, zegt Van Veldhoven. “Wat betreft het agrarische natuurbeheer heb ik meer geld los weten te krijgen bij de EU, dus dat is redelijk afgedekt. We komen natuurlijk niet om bezuinigingen heen. In dat kader kunnen we ook meer gaan kijken naar private partijen, die met respect voor de natuur recreatie kunnen uitbouwen. Maar we hebben wel een opdracht ten opzichte van de natuur. Die is niet alleen van ons, maar ook van onze kinderen. Als er in de toekomst geen planten meer zijn om medicijnen van te maken, dan is dat oneerlijk tegenover ons nageslacht.”

Het kabinet wil nu onder meer het netwerk van natuurgebieden, de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), fors afslanken. “De herijking van de EHS was synoniem voor bezuinigingen, dat zagen we al aankomen. En die herijking werd mogelijk, omdat de EHS niet wettelijk verankerd is. Daarom werk ik samen met Groen-Links en de PvdA aan een Basiswet Natuur, om de EHS een plaats in de wet te geven. Dat gebied is best fors, momenteel zo’n 700 duizend hectare. Als we daar nu geen geld voor hebben, kunnen we temporiseren. Realistisch, want als er geen geld is, kun je geen nieuwe natuurgebieden aankopen. Maar wat het kabinet doet, is de ambitie omlaag schroeven. Vanaf 2018 is er geen geld meer voor de EHS. Dan zijn de kwantitatieve doelstellingen niet gehaald, maar het kabinet weigert die einddatum te verschuiven.”

“Wanneer we onze
doelen niet halen,
betekent dat boetes die
wel op kunnen lopen
tot 300 duizend euro
per dag”

Het burgerinitiatief ‘Nederland krijgt groene energie’ werd vorig jaar geïnitieerd door D66-collega Marco Witschge en breed gedragen door alle partijen. Het initiatief kreeg 47 duizend handtekeningen en mondde uit in een 34 pagina’s tellend rapport dat opriep tot een Deltawet Nieuwe Energie met een langetermijnvisie op een duurzamer energiebeleid. Tot op heden hebben de regeringspartijen hier niets mee gedaan. Onlangs sprak Achim Steiner, hoofd van het Milieuprogramma van de Verenigde Naties (UNEP), zijn zorgen uit over het Nederlandse klimaatbeleid tegenover NRC Handelsblad. “Ja, terecht”, reageert Van Veldhoven. “Nederland is altijd koploper geweest in de klimaatdoelstellingen. Helaas heerst binnen de VVD de opvatting dat klimaatsceptici tot nu toe ondergewaardeerd zijn geweest, maar om vervolgens die sceptici te gaan overwaarderen helpt natuurlijk niet. We weten dat in 2050 de aarde niet meer dan twee graden mag zijn opgewarmd. Dat betekent 85 tot 90 procent reductie van CO₂. Dat is echt heel veel. Alles wat we nu minder doen, betekent kosten in de toekomst. Daarmee schuiven ze een stuk van de kosten vooruit. Dit kabinet laat zich zo voorstaan op financieel verantwoord beleid, maar het schuift met groot gemak de groene schuld vooruit. Het is kortom een kabinet van asphalt, van 130 kilometer per uur en van kernenergie.”

Van Veldhoven ziet een scala aan mogelijkheden voor afspraken op de langere termijn die leiden tot een duurzamere wereld. En ze weet dat daar links en rechts medestanders voor te vinden zijn. “Ik heb bijvoorbeeld het idee van de grondstoffenrotonde gelanceerd. Als we in de toekomst voor 10 miljard mensen op deze aarde de basisvoorzieningen willen realiseren, dan moeten we veel slimmer met onze materialen omgaan. Ook als het gaat om klein elektronisch afval is er nog een wereld te winnen. Het recyclen van een blikje levert al 90 procent reductie aan CO₂ op. Maar voor al deze dingen is een wettelijk kader nodig. Europa-breed moeten we duidelijkheid geven over de zogenaamde End-of-waste-criteria. Het is toch apart dat een nieuwe spaarlamp zonder enige belemmeringen de hele EU door kan, maar dat je ze de grens niet meer over mag brengen als ze kapot zijn en je ze zou willen recyclen?”

Ook op energiegebied ziet ze ook een belangrijke rol voor de EU. “We moeten niet alleen binnen eigen landsgrenzen kijken. We hebben ook heel hard een Europees energienetwerk nodig, dat als een soort backbone werkt. Waait het in Nederland hard, dan moet Spanje ook van onze windenergie kunnen genieten. En schijnt daar de zon langer en feller, dan moet dat voor ons ook voordelen opleveren. Maar dat moeten we wel met z’n allen afspreken.” ■

s.vveldhoven@tweedekamer.nl

De natuurorganisatie “60 Procent bezuinigen is krankzinnig”

Voor de vierde keer heeft Natuurmonumenten nu de Groenst Politicus van het Jaar uitverkozen. “Ik ben benieuwd of CDA of VVD nog eens in de prijzen valt”, zegt algemeen directeur Jan-Jaap de Graeff. Hij zegt het niet cynisch, maar constateert: “Dit kabinet loopt niet over van groen beleid. Het is duidelijk winter in Den Haag.” De Graeff mocht laatst spreken voor een cultuurgezelschap, dat zich ook grote zorgen maakt over de toekomst. Een solidariteitspeech, want “we krijgen allemaal een beurt. Maar zij staan tegenover een bezuiniging van 25 procent te kijken; wij krijgen maar liefst 60 procent over ons heen. Dat is een enorme dobber.”

Hij vergelijkt de gevolgen van dit bezuinigingsbeleid met het verwaarlozen van de eigen achtertuin. “Als je daar niks meer aan doet, krijg je te hoog gras, bomen groeien dicht, het tuinschuurtje vervalst en het tuinpad wordt onbegaanbaar. In Nederland zijn terreinbeheerders op eigen kracht bezig de natuur te onderhouden, maar daar hebben ze ook een deel overheidsbijdrage bij nodig. Een orkest dat vandaag geen geld meer krijgt, houdt morgen op met spelen. En komt er over een jaar weer geld, dan pakken ze de draad weer op. Maar karakteristieke natuur gaat voorgoed verloren als je dat niet onderhoudt.”

De Graeff noemt een concreet voorbeeld: de Nieuwkoopse Plassen. “Daar is water, riet en er zijn eilandjes. Het kost veel geld om het riet en de graslandjes te maaien en het levert inmiddels weinig op. Als je dat laat, is het straks een bos. Dat moet je vrij intensief beheren, anders gaan de weidevogels weg. Heidelandschap werd vroeger onderhouden door grazende schapen, nu moeten we het zelf doen met kunstgrepen en daar is geld voor nodig. Je kunt ook zeggen: we laten de natuur z’n gang gaan, maar ik denk dat veel van onze leden daar helemaal niet blij mee zijn.” Natuurmonumenten heeft zo’n 760 duizend leden. Ook deze organisatie kijkt reikhalzend uit naar een duurzamer beleid over een lange termijn, zegt De Graeff. “De discussie over de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is vreselijk. Na twintig jaar investering zet dit kabinet er opeens het mes in. Dat slaat nergens op. Dat er onvoldoende geld is, snapt iedereen, maar doe er dan wat langer over. Ook over de planologische bescherming maken we ons zorgen. Midden Delftland bijvoorbeeld is een prachtig weidegebied midden in de volgebouwde Randstad. Dat mocht niet opgevrotten worden, is altijd de stelling geweest. Nu mag de provincie het onderhoud gaan doen, maar daar zitten risico’s aan, omdat niet alle verantwoordelijkheden centraal te regelen zijn. En als je het kwijt bent, komt het nooit meer terug. Dit kabinet draaft door in zijn bezuinigingswoede. Die 60 procent is krankzinnig.”

m.bos@natuurmonumenten.nl